

Byla C-81/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. vasario 9 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. spalio 27 d.

Ieškovai:

B. S.

W. S.

Atsakovas:

M.

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškovai reikalauja priteisti jiems iš atsakovo pinigų sumą su įstatyme nustatyto dydžio delspinigiais dėl nepagrįstai reikalaujamų sumų, kurios buvo gautos kaip paskolos ir palūkanų įmokos grąžinant paskolą, atsižvelgiant į nesąžiningas sąlygas, esančias hipoteka užtikrintos paskolos, denominuojamos Šveicarijos frankais (CHF), sutartyje.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės, visų pirma Tarybos direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies, išaiškinimas; SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad joms prieštarauja teismo pateikiamas nacionalinės teisės nuostatų išaiškinimas, pagal kurį teismas, pripažinęs sutarties sąlygą nesąžininga, tačiau nelemiančia sutarties negaliojimo, gali papildyti sutarties turinį dispozityvia nacionalinės teisės nuostata?

2. Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad joms prieštarauja teismo pateikiamas nacionalinės teisės nuostatų išaiškinimas, pagal kurį teismas, pripažinęs sutarties sąlygą nesąžininga ir lemiančia sutarties negaliojimą, gali papildyti sutarties turinį dispozityvia nacionalinės teisės nuostata, kad būtų išvengta sutarties negaliojimo, nors vartotojas sutinka, kad ji negaliotų?

Europos Sąjungos nuostatos, kuriomis remiamasi

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais dvidešimt pirma ir dvidešimt ketvirta konstatuojamosios dalys, 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis.

Nacionalinės nuostatos, kuriomis remiamasi

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (1964 m. balandžio 23 d. Civilinis kodeksas) (Dz. U., Nr. 16, 93 pozicija, su pakeitimais, toliau – KC)

Vartotojas – fizinis asmuo, kuris sudaro su verslininku teisinį sandorį, tiesiogiai nesusijusį su jo komercine ar profesine veikla (22¹ straipsnis).

1. Išskyrus įstatyme numatytas išimtis, piniginės prievolės Lenkijos Respublikos teritorijoje gali būti išreikštos tik Lenkijos valiuta (358 straipsnio redakcija, galiojusi iki 2009 m. sausio 23 d.).

1. Jei prievolės, kurią reikia įvykdyti Lenkijos Respublikos teritorijoje, dalykas yra užsienio valiuta išreikšta suma, skolininkas gali įvykdyti prievolę Lenkijos valiuta, nebent pagal įstatymą, teismo sprendimą, kuriuo remiantis atsiranda prievolė, arba sandorį numatyta, kad prievolė gali būti įvykdyta tik užsienio valiuta. 2. Užsienio valiutos vertė nustatoma pagal tos dienos, kai reikalavimas tampa vykdytinas, *Narodowy Bank Polski* (Lenkijos nacionalinis bankas) paskelbtą vidutinį kursą, jeigu įstatyme, teismo sprendime arba sandoryje nenustatyta kitaip. Skolininko vėlavimo atveju kreditorius gali reikalauti, kad mokėjimas būtų atliktas Lenkijos valiuta pagal Lenkijos nacionalinio banko tą dieną, kurią atliekamas mokėjimas, paskelbtą vidutinį keitimo kursą (358 straipsnio redakcija, galiojanti nuo 2009 m. sausio 24 d.).

1. Vartotojui nėra privalomos su juo sudarytos sutarties sąlygos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, jei pagal šias sąlygas jo teisės ir pareigos prieštarauja nusistovėjusiems papročiams, iš esmės pažeidžiant vartotojo interesus (neleistinos sutarties sąlygos). Tai netaikoma sąlygoms, kuriomis apibrėžiami pagrindiniai šalių įsipareigojimai, įskaitant kainą arba užmokestį, jeigu jos suformuluotos vienareikšmiškai. 2. Jeigu pagal 1 dalį sutarties nuostata vartotojui nėra privaloma, likusios sutarties sąlygos šalims yra privalomos. 3. Sutarties sąlygos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, yra tos, kurių turiniui vartotojas nedarė realios įtakos. Tai visų pirma taikoma sutarties sąlygoms, perimtomis iš kontrahento vartotojui pasiūlytos tipinės sutarties. 4. Įrodinėjimo, kad dėl sąlygos buvo susitarta individualiai, pareiga tenka tam, kas ja remiasi (385¹ straipsnis).

Sutarties sąlygos atitiktis geriems papročiams vertinama atsižvelgiant į sutarties sudarymo metu buvusią padėtį, jos turinį, sudarymo aplinkybes ir sutartį, susijusią su sutartimi, kurioje yra įtvirtinta vertinama sąlyga (385² straipsnis).

Be teisinio pagrindo kito asmens sąskaita praturtėjęs asmuo privalo grąžinti gautą naudą natūra, o jei tai neįmanoma, grąžinti jos vertę (405 straipsnis).

1. Pirmesnių straipsnių nuostatos visų pirma taikomos nepagrįstai gautai sumai. 2. Suma yra gauta nepagrįstai, jei ją sumokėjęs asmuo apskritai neturėjo tokios pareigos arba neturėjo pareigos asmeniui, kuriam sumokėjo, arba jei išnyko mokėjimo pagrindas arba nebuvo pasiektas numatytas mokėjimo tikslas, arba jei teisės aktas, pagal kurį kilo pareiga mokėti, negaliojo ir po įsipareigojimo įvykdymo netapo galiojantis (410 straipsnis).

Glaustas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2009 m. šalys sudarė 360 mėnesių laikotarpiui hipoteka užtikrintos paskolos, indeksuotos Šveicarijos franko (CHF) kursu, sutartį, pagal kurią paskola buvo grąžinama vienodomis paskolos ir palūkanų įmokomis, o palūkanų norma buvo kintama, nustatyta kaip 3 mėnesių LIBOR bazinė palūkanų norma, padidinta fiksuota banko marža, siekiančia 7,20 % (9 straipsnio 1 ir 2 dalys). Paskolos gavėjas įsipareigojo grąžinti paskolos sumą ir mokėti palūkanas kiekvieną mėnesį laikydamasis mokėjimų grafike nurodytų normų, terminų ir sumų. Paskolos įmokos ir palūkanos buvo mokamos Lenkijos zlotais (PLN), juos konvertavus pagal banko valiutų kursų lentelėje nurodytą CHF pardavimo kursą, galiojusį mokėjimo dieną (10 straipsnio 5 dalis). 2012 m. vasario 18 d. šalys sudarė paskolos sutarties priedą, pagal kurį ieškovai galėjo mokėti paskolos įmokas tiesiogiai CHF. Iki 2020 m. sausio 12 d. ieškovai, grąžindami paskolą, atsakovei sumokėjo sumą, lygią 219 169,44 PLN. Jei šalims nebūtų taikoma paskolos sutarties 10 straipsnio 5 dalis ir 12 straipsnio 5 dalis, tačiau būtų taikomos likusios sutarties nuostatos, paskolos įmokų suma per šį laikotarpį būtų 43 749,97 PLN mažesnė. Be to, jei paskolos suma ir paskolos įmokos būtų apskaičiuojamos vidutiniu Lenkijos nacionalinio banko kursu, paskolos įmokų suma tuo laikotarpiu būtų 2813,45 PLN ir 2369,79 CHF mažesnė nei ieškovų faktiškai sumokėta suma.

2. Ieškiniu ieškovai prašo priteisti jiems iš atsakovo 37 866,11 PLN ir 5358,10 CHF sumas su įstatyme nustatyto dydžio palūkanomis už vėlavimą, atitinkančias paskolos ir palūkanų įmokas, kurias atsakovas gavo iš ieškovų laikotarpiu nuo 2010 m. birželio 14 d. iki 2012 m. gruodžio 12 d. pagal 2009 m. paskolos sutartį, kurioje yra neleistinų sutarties nuostatų, dėl kurių ši sutartis tampa negaliojančia, tačiau jei būtų pripažinta, kad paskolos sutartyje esančios neleistinos nuostatos nelemia jos negaliojimo, ieškovai prašo priteisti 44 976,66 PL sumą, atitinkančią gražintiną permokėtą paskolos ir palūkanų įmokų sumą. Atsakovas paprašė atmesti ieškinį. Išaiškinus ieškovams, kokios yra paskolos sutarties pripažinimo negaliojančia pasekmės, per teismo posėdį ieškovai asmeniškai patvirtino, kad supranta teises ir finansines šios sutarties negaliojimo pasekmes ir su jomis sutinka.

Svarbiausi bylos šalių argumentai nacionaliniame teisme

3. Ieškovai, kaip vartotojai, ginčija paskolos sutarties sąlygas, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, kiek tai susiję su paskolos sumos ir jos įmokų konvertavimu pagal banko atsakovo nustatytą užsienio valiutos keitimo kursą. Jų nuomone, šios sąlygos buvo paimitos iš banko atsakovo taikomos tipinės sutarties pavyzdžio.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

4. Analizuodamas šių nuostatų nesąžiningumo pasekmes prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas remiasi 2009 m. spalio 3 d. sprendimu *Dziubak*, C-260/18, kuriame nuspręsta, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti pašalinti sutarties spragas, kurias lėmė joje esančių nesąžiningų sąlygų panaikinimas, remiantis ne dispozityviomis nuostatomis arba sutarties šalių bendru sutarimu taikomomis nuostatomis, o vien bendro pobūdžio nacionalinėmis nuostatomis, numatančiomis, kad teisės akto poveikis, be kita ko, papildomas teisingumo principo ar nusistovėjusių papročių poveikiu.
5. Kalbėdamas apie vadinamąsias konvertavimo taisykles, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas remiasi *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) pozicija, suformuluota remiantis nauja KC 358 straipsnio redakcija, kad indeksavimo taisyklių nesąžiningumo pasekmė gali būti visos sutarties arba dalies jos nuostatų negaliojimas, jei be nesąžiningų indeksavimo nuostatų sutartis gali toliau galioti tokia, dėl kurios iš pradžių susitarė paskolos šalys. Nuostatos, pripažintos neleistinomis, turi būti panaikintos tiek, kiek jų turinys yra neleistinas. Dalies nuostatų, susijusių su indeksavimu, pripažinimas nesąžiningomis nebūtinai reiškia, kad turi būti kvestionuojamas visas nurodytas indeksavimo mechanizmas. Paskolos indeksavimo mechanizmas iš esmės yra KC 358¹ 2 dalyje numatyta indeksavimo taisyklė, nustatanti

mokėjimo dydį pagal kitą nei Lenkijos valiuta vertės matą¹. Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje nagrinėjama paskolos sutartis buvo sudaryta tada, kai galiojo naujos redakcijos CK 358 straipsnis, atsiranda būtinybė išnagrinėti, ar paskolos sutarties 10 straipsnio 5 dalyje ir 12 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas nuostatas pripažinus nesąžiningomis gali būti „užpildyta spraga“ toje sutartyje taip, kaip tai pirmiau nurodyta *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) sprendime. Toks problemos sprendimo būdas kelia abejonių, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo poziciją dėl Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies aiškinimo; Teisingumo Teismo nuomone, šiai nuostatai prieštarauja tokia nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią valstybės narės teismas, pripažinęs pardavėjo ar tiekėjo ir vartotojo sudarytoje sutartyje esančią nesąžiningą sąlygą negaliojančia, gali papildyti sutartį, pakeisdamas šios sąlygos turinį. Taigi iš jos formuluotės matyti, kad nacionaliniai teismai privalo tik netaikyti nesąžiningos sutarties sąlygą, neturėdami teisės pakeisti jos turinio. „*Iš tiesų ši sutartis iš esmės turi išlikti be jokio kito pakeitimo nei atsirandantieji dėl nesąžiningų sąlygų panaikinimo, kiek pagal vidaus teisės normas toks sutarties tęstinumas yra teisiškai įmanomas. <...> jei nacionaliniams teismams būtų leidžiama pakeisti nesąžiningų sąlygų, esančių tokiose sutartyse, turinį, tokia galimybė galėtų pakenkti pasiekti Direktyvos 93/13 7 straipsnyje nurodytą ilgalaikį tikslą. Iš tiesų ši galimybė padėtų panaikinti atgrasomąjį poveikį pardavėjams ar tiekėjams netaikyti tokių nesąžiningų sąlygų vartotojo atžvilgiu (šiuo klausimu žr. minėtos Nutarties Pohotovost' 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), jeigu jie vis dar ketintų naudoti šias sąlygas, žinodami, kad net jeigu jos turėtų būti pripažintos negaliojančios, vis dėlto sutartis tiek, kiek būtina, galėtų būti pakeista nacionalinio teismo taip, kad būtų užtikrinti šių pardavėjų ar tiekėjų interesai.*“²

- 6 Be to, tame sprendime (69 punkte) Teisingumo Teismas tiesiogiai nurodė 2012 m. vasario 14 d. generalinės advokatės Verica Trstenjak išvados 86–88 punktus, kuriuose tas klausimas išaiškintas dar tiesiau ir kategoriškiau. Generalinė advokatė atkreipė dėmesį į verslininko rizikos, kurią jis patiria dėl nesąžiningų sąlygų taikymo, sumažinimą, nes sąlygos būtų pakeistos taip, kad atitiktų įstatymą, vadinasi, atitiktų situaciją, kurios prekybininkas ar tiekėjas galėjo tikėtis. Galimybė pašalinti sutarties negaliojimo pagrindus ir prekybininkui ar tiekėjui suteikta galimybė numatyti riziką gali turėti priešingą efektą negu tas, kurio siekė direktyvos leidejas, o teismui sudaryta galimybė vėliau pakeisti sutartį ne tik sumažina direktyvos 6 straipsnio atgrasomąjį poveikį, bet netgi gali nulemti priešingą rezultatą. Tokia pozicija taip pat buvo išreikšta daugelyje kitų Teisingumo Teismo sprendimų³.

¹ Žr. 2020 m. vasario 6 d. *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) sprendimą XXVII Ca 1196/18, LEX nr 3032540.

² Žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimą *Banco Español de Crédito*, C-618/10.

³ Žr. 2010 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo nutarties *Pohotovost'*, C-76/10, 41 punktą, 2014 m. balandžio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kásler*, C-26/13, 77 ir 79 punktus, 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13, C-487/13, 28, 31 ir 32 punktus, 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man*

- 7 Vis dėlto Teisingumo Teismas nurodė vieną principo, numatančio, jog neleistina sutarties nuostata negalioja, išimtį, nurodydamas, kad susidarius situacijai, kai verslininko ir vartotojo sudaryta sutartis nebegali būti vykdoma panaikinus nesąžiningą sąlygą, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis nedraudžia nacionalinės teisės normos, kuria dėl šios sąlygos negaliojimo atsiradusią spragą nacionaliniam teismui leidžiama šalinti pakeičiant ją dispozityvia nacionalinės teisės nuostata⁴. Šis požiūris vėliau buvo papildytas, pažymėjus, jog galimybė nesąžiningą sąlygą pakeisti dispozityvia vidaus teisės nuostata taikoma tik tais atvejais, kai dėl tokios sąlygos pripažinimo negaliojančia teismas būtų priverstas panaikinti visą sutartį ir dėl to vartotojui galėtų atsirasti tokių pasekmių, dėl kurių jis nukentėtų⁵. Be to, 2012 m. birželio 14 d. sprendime Teisingumo Teismas tiesiogiai nurodė, kad 6 straipsnio 1 dalis negali būti suprantama kaip nacionaliniam teismui suteikianti galimybę pakeisti nesąžiningos sąlygos turinį, o ne tiesiog jos netaikyti vartotojui, tačiau ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamos valstybės narės teisės nuostatos <...>, pagal kurias nacionalinis teismas gali papildyti šią sutartį, pakeisdamas šios sąlygos turinį⁶. Galiausia aiškindamas Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsnių reikšmę, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad „jais draudžiama palikti iš dalies galioti nesąžininga pripažintą hipoteka užtikrintos paskolos sutarties sąlygą dėl teisės reikalauti įsipareigojimus įvykdyti prieš terminą, panaikinant aspektus, dėl kurių ji tampa nesąžininga, jei dėl tokio panaikinimo pakeičiamas minėtos sąlygos turinys ir daroma įtaka jos esmei“⁷.
- 8 Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas tuo grindžia teismo pareigą nuspręsti, kad neleistinomis pripažintos nuostatos nuo pat pradžių nėra privalomos vartotojui, ir argumentus, ar sutartis gali egzistuoti be

Garabito, C-488/11, 57 punktą, 2015 m. birželio 11 d. Nutarties *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-602/13, 33–37 punktus, 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger*, C-377/14, 97–100 punktus, 2016 m. birželio 6 d. Sprendimo *Ibercaja Banco*, C-613/15, 36–38 punktus, 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Naranjo ir Martinez*, C-154/15 ir C-307/15, 57 ir 60 punktus, 2017 m. sausio 26 d. Sprendimo *Banco Primus*, C-421/14, 71 ir 73 punktus, 2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Sziber*, C-483/16, 32 punktą, 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Banco Santander ir Cortes*, C-96/16 ir C-94/17, 73 ir 75 punktus, 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, 41 punktą, 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Dunai*, C-118/17, 51 punktą, 2019 m. kovo 26 d. Sprendimo *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia*, C-70/17 ir C-179/17, 53, 54 ir 63 punktus ir 2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *NMBS*, C-349/18, C-350/18, C-351/18, 66–69 punktus.

⁴ Žr. 2014 m. balandžio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kásler*, C-26/13, 85 punktą.

⁵ Žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-602/13, 38 punktą; 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, 33 punktą; 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Banco Santander ir Cortés*, C-96/16 ir C-94/17, 74 punktą; 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Dunai*, C-118/17, 54 punktą ir 2019 m. kovo 26 d. Sprendimo *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia*, C-70/17 ir C-179/17, 37 ir 59 punktus.

⁶ Žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, 71 ir 73 punktus.

⁷ Žr. 2019 m. kovo 26 d. Sprendimo *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia*, C-70/17 ir C-179/17, 37 ir 59 punktus.

nesąžiningos nuostatos. Jeigu įmanoma, sutartis turi galioti, išskyrus nesąžiningas sąlygas ir tokiu atveju dispozityvios nuostatos taikymo problema apskritai nekyla. Vis dėlto priešingu atveju sutartį reikėtų pripažinti negaliojančia ir teismas turi spręsti, ar dėl tokio negaliojimo nukenčia vartotojas. Jei teismas nusprendžia, kad dėl sutarties negaliojimo vartotojas nukenčia arba jei vartotojas sutinka su sutarties negaliojimu, teismas visą sutartį turi pripažinti negaliojančia ir negali papildyti jos turinio dispozityvia nuostata.

- 9 Atsižvelgiant į šią Teisingumo Teismo jurisprudenciją ir ieškovų išreikštą norą susigrąžinti tą permokėtų paskolos įmokų dalį, kuri susijusi su grąžinimo atžvilgiu netinkamu visų įmokų, kurias sumokėjo pagal negaliojančią sutartį, taikymu, pagrįsta yra išvada, kad esant taip suformuluotai ieškovų pozicijai, nacionalinis teismas, pripažinęs, kad konvertavimo taisyklės yra nesąžiningos, iš esmės gali priimti tik vieną iš dviejų sprendimų. Jis gali arba nuspręsti, kad sutartis toliau yra taikoma be konvertavimo taisyklių, ir nurodyti grąžinti ieškovams permokėtą paskolos įmokų dalį, arba nuspręsti, kad sutartis negali būti taikoma be konvertavimo taisyklių ir nurodyti grąžinti ieškovams visas paskolos įmokas. Taigi, nė vienu iš šių atvejų apskritai negalima remtis dispozityvia nacionalinės teisės nuostata, o tai prieštarauja Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 daliai. Taigi, remiantis KC 358 straipsnio 2 dalimi, paskolos sutarties papildymas, atrodo, yra neįmanomas.
- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siūlo atsakyti, kad Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalis 1 straipsnis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad joms prieštarauja teismo pateikiamas nacionalinės teisės nuostatų išaiškinimas, pagal kurį teismas, pripažinęs sutarties sąlygą nesąžininga, tačiau nelemiančia sutarties negaliojimo, gali papildyti sutarties turinį dispozityvia nacionalinės teisės nuostata (pirmas klausimas). Jei teismas pripažįsta sutarties sąlygą nesąžininga ir tai lemia sutarties negaliojimą, šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad joms prieštarauja teismo pateikiamas nacionalinės teisės nuostatų išaiškinimas, pagal kurį teismas gali papildyti sutarties turinį dispozityvia nacionalinės teisės nuostata, kad būtų išvengta sutarties negaliojimo, nors vartotojas sutinka, kad ji negaliojotų (antrasis klausimas).